

**Balaton-felvidéki Nemzeti Park
Igazgatóság**

Kankalin-füzetek

feladatlapok gyerekeknek

2004

Szerkesztette:
Somlai Szilárd

Írták:

Bognár Andrea (Erdei Iskola, Erdők Háza)
Fehér Emma - Fehér Csaba (Keszthelyi-hegység)
dr. Kopek Annamária (Bivalyrezervátum)
Somlai Szilárd (Általános kérdéssor, Pécselyi-medence II., Bazaltorgonák tanösvény, Kis-Balaton,
Búbos vöcsök tanösvény, Vörsei Tájház, Boroszlán tanösvény, Kitaibel tanösvény)
Szekeres Zsófia (Káli-medence, Badacsony)
Vers Réka (Tihanyi-félsziget, Pécselyi-medence I., Zirci Arborétum, Év fái, Év madarai)

Grafika:

Báthoryné Nagy Ildikó Réka
Boda Brigitta
Gyarmati Krisztina
Kancsal Béla
Paulus Kft.
Poller Zoltán
Simon Edina
Tóth Szabolcs
Tungli Ádám
Váliczkó Ágnes
Vers József

Lektorálta:

Dr. Sonnevend Imre

Kiadja: Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság
Balogh László
igazgató

A kiadvány az Oktatási Minisztérium, a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, a Miniszterelnöki Hivatal, a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium, az Európai Integrációs Ügyek Koordinációjáért felelős tárca nélküli miniszter, a Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztérium támogatásával valósult meg.

ISBN: 963 214 859 2
Nyomdakész, Veszprém

Ajánló

Cselling, haris, gödölye, pirítógyökér... Mik lehetnek ezek? Kőtenger, hopoka, Aranyház... Hát ezek meg micsodák? Még nem hallottál, nem olvastál róluk?

El a monitortól, fel a bakancsot, és irány a természet!

Sok szeretettel várunk a Balaton-felvidéki Nemzeti Parkba, hogy választ kaphass ezekre a kérdésekre. Ha munkafüzetünk segítségével bebarangolod tájainkat a Kis-Balatontól a Tihanyi-félszigetig, még sok más érdekességet, természeti csodát is megismerhetsz!

Feladatgyűjteményünkől mindenki szemezgethatsz kedvedre valót, bárhol is jársz nemzeti parkunkban. Munkafüzetünkben minden tájegységünkhöz, tanösvényünkhöz, bemutatóhelyünkhöz és erdei iskolánkhoz találhatsz feladatokat.

Igazgatóságunk legújabb hiánypótló kiadványát gyerekeknek, diákoknak, és tanulni vágyó felnőtteknek, pedagógusoknak is ajánljuk.

Ismerjük, értsük, szeressük és védjük együtt természeti értékeinket!

Veszprém, 2004. március 17.

*Balogh László
igazgató*

A Balaton-felvidéki Nemzeti Park megismerését szolgáló általános kérdőív

1. a. Nevezd meg a számok alapján Magyarország nemzeti parkjait!

1. _____	2. _____
3. _____	4. _____
5. _____	6. _____
7. _____	8. _____
9. _____	10. _____

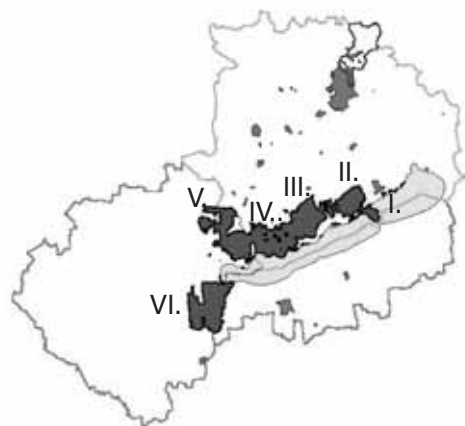

b. Jelöld aláhúzással, hogy melyik a legrégebbi nemzeti park!

c. Jelöld X-szel, hogy melyik nemzeti parkban található világörökség ranggal ellátott természeti kincs!

2. a. Írd a vonalakra a Balaton-felvidéki Nemzeti Park nagyobb egységeinek a nevét!

- I. _____
- II. _____
- III. _____
- IV. _____
- V. _____
- VI. _____

b. Miért hozták létre 1997-ben a Balaton-felvidéki Nemzeti Parkot?

3. a. Írd rá a vonalakra a Balaton méreteit!

A Balaton legnagyobb mélysége: _____ m

A Balaton átlagos mélysége: _____ m

Sorolj fel három balatoni öblöt!

b. Hogyan és mikor keletkezett a Balaton?

c. Milyen tényezők veszélyeztetik a Balaton vízminőségét? Sorolj fel néhányat!

d. Mit tehetünk a Balaton vízminőségének javítása érdekében?

4. Sorolj fel legalább három, nagy tömegben előforduló kőzetet a Balaton-felvidékről!

5. a. Miről tanúskodnak a Balaton-felvidéki tanúhegyek?

b. Sorolj fel néhány tanúhegyet a Balaton-felvidékről!

c. Milyen eredetűek ezek a tanúhegyek?

d. Milyen kőzet építi fel ezeket a tanúhegyeket?

e. Mire használja fel ezt a kőzetet az ember?

f. A bányászatából milyen természetvédelmet érintő problémák származnak?

6. a. Mik azok a kőtengerek és hol találhatók?

b. Sajnos a bányászat nem kímélte ezeket a kőtengereket. Miért bányászták el a kőtengerek nagy részét?

7. a. Hol található az Aranyház és mi az?

b. Mi az a kecskeköröm és hol található?

8. a. Sorolj fel barlangokat a Balaton-felvidékről!

b. Melyik a BfNP leghosszabb barlangja? _____

(A Balaton-felvidék természeti értékeiről bővebben olvashatsz a Balatonkenesétől a Kis-Balatonig c. könyvben. Szerkesztette: Rakonczay Zoltán, Mezőgazda Kiadó 1994.)

9. Kik voltak azok a természettudósok, akik feledhetetlen érdemeket szereztek a Balaton-felvidék kutatásában?

a. _____

1849 (Pozsony) — 1920 (B.arács)
Geológus, földrajztudós, felfedező-utazó Kelet-Ázsiában. Nevéhez fűződik: A Balaton tudományos tanulmányozásának eredményei című, nagyszabású monográfia sorozat közreadása is.

b. _____

1870 (Veszprém) — 1950 (Budapest)
Földrajztudós, utazó K-Ázsiában. A Magyar Barlangkutató Társulat elnöke. A magyar geográfia legközkedveltebb népszerűsítője. Művei: A sárkányok országából, Balaton, Utazásaim, élményeim, kalandjaim.

(Még számos híres magyar felfedezőről és utazóról olvashatsz a Magyar utazók lexikonában, Panoráma sorozat 1993.)

10. Az alábbiak közül melyik nem őshonos növénytársulás a Balaton-felvidéken? A megfelelőt karikázd be!

- a. gyertyános-tölgyes erdő
- b. akácos erdő
- c. cserszömörécés karsztbokorerdő

11. a. A BfNP jelenleg és közvetlenül veszélyeztetett növényei közül melyeket ábrázolják a rajzok?

a. _____ b. _____ c. _____ d. _____ e. _____

- a. _____
- b. _____
- c. _____
- d. _____
- e. _____

b. Keretezd be azt, amelyik a BfNPI címernövénye!

12. A Balaton-felvidékre jellemző növények közül melyekre ismersz rá?

a.

b.

a. A Balaton-felvidék karsztbokorerdeinek jellegzetes cserjés növénye. Levelei ősszel vörösre „festik” a tájat: _____

b. A Tihanyi-félszigeten a század '20-as éveiben Bittera Gyula francia mintára telepítette ezt a növényt, amelyből jó minőségű illóolajat állított elő. Utolsó maradványuk nagyobb tömegben, a Tihanyi-félszigeten az Apáti-hegy déli oldalán található: _____

13. A Balaton-felvidékre jellemző fokozottan védett és egyéb állatai közül, melyeket ábrázolják az alábbi rajzok?

a.

b.

c.

d.

e.

a. Schenk Jakab (1876-1945) a Kis-Balatonon kócsagőrt alkalmazott, hogy megvédje a telepeket az orvvadászoktól és a fosztogatóktól. Lépéseket tett e madár európai védettsége és a fészkelőhely védetté nyilvánítása érdekében. Mára ez a madár egyet jelent a természetvédelemmel és a természetvédelem címerévé is vált: _____

b. Emberi települések környékén, templomtornyokban, elhagyott mezőgazdasági épületekben bukkanhat fel a leggyakrabban. Hátán a tollai finoman pettyezettek: _____

c. Meleg nyári napokon a hangjától zengnek a Tihanyi-félsziget erdei: _____

d. Nevét onnan kapta, hogy házába visszahúzódva annak nyílását egy meszes héjfedővel képes elzárni: _____

e. A Kis-Balaton jellegzetes telepesen költő, főleg hallal táplálkozó madara: _____

(Ha jobban meg szeretnél ismerkedni a fokozottan veszélyeztetett állatainkkal és növényeinkkel, akkor lapozgasd a magyar Vörös Könyvet, amely 1989-ben jelent meg az Akadémia Kiadónál.)

14. a. Sorolj fel néhány őshonos magyar háziállatot! (A BfNPI salföldi majorjában testközelben is megismerkedhetsz az őshonos magyar háziállatokkal.)

b. Milyen állatokra használják az alábbi gyűjtőneveket?

gulya: _____ nyáj: _____ konda: _____

c. Röviden magyarázd meg az alábbi fogalmakat!

tinó: _____ kos: _____

üsző: _____ jerke: _____

ünő: _____ gödölye: _____

kacsa: _____ réce: _____

d. Mit értünk a következő fogalmakon?

széna: _____

szalma: _____

béklyó: _____

15. a. Az alábbi felsorolt halak közül karikázd be azt a hármat, amelyek őshonosak a Balatonban!

a. angolna b. fogassüllő c. busa d. garda e. amur f. dévérkeszeg

b. Mit értünk a következő balatoni halászathoz kapcsolódó fogalmakon? Segítenek a rajzok!

látott hal: _____

varsa: _____

vejsze: _____

jégpatkó: _____

bödönhajó: _____

pákász: _____

16. Sorolj fel a megadott tájakhoz kapcsolódó várat, vármot!

Pécselyi-medence: _____

Tapolcai-medence: _____

Keszthelyi-hegység: _____

17. a. Nevezd meg a Balaton-felvidéken megtalálható négy történelmi borvidéket!

a. Veszprém megye legnagyobb kiterjedésű borvidéke, amely Balatonalmáditól Zánkáig terjed. Borfajtái: olaszrizling, muskotály, zweigelt, szürkebarát, merlot, kékfrankos, chardonnay:

b. A szőlő itt már a római időkben is honos volt. Déli lejtőjén mediterrán hatás érvényesül. Vulkanikus talajon érik a szőlő. Borfajtái: szürkebarát, kéknyelű, olaszrizling, muskotály, tramini, chardonnay:

c. Az ország legkisebb borvidéke, vulkanikus talajú. Borfajtái: juhfark, tramini, olaszrizling, furmint. Az itt termelt egyes fajtákat a nászéjszakák boraként is emlegetik:

d. Ez a borvidék két részre tagolódik. Az egyik terület Balatonedericstől Lesencetomajig terjed, míg a másik Köveskál-Monostorapáti körzetre esik. Borfajtái: olaszrizling, szürkebarát, chardonnay:

18. Párosítsd össze az adott Balaton-környéki településeket a megfelelő természeti vagy kulturális értékekkel!

1. Balatonudvari
2. Fenékpusztá
3. Örvényes
4. Szt. György-hegy
5. Balatonkenese
6. Kékkút
7. Balatonederics
8. Keszthely
9. Badacsony
10. Tihany

- A. Madarásztábor
- B. Bazaltorgonák
- C. Theodóra-forrás
- D. Balatoni Múzeum
- E. Balatoni Limnológiai Kutatóintézet
- F. Szív alakú sírkövek
- G. Vízimalom
- H. Tátorján
- I. Csodabogyós-barlang
- J. Kisfaludy-kilátó

19. A BfNP melyik táján járunk a megadott útvonalak alapján?

a. Kányavári-sziget — Bivalyrezervátum — Tájház — Vönöczky Schenk Jakab Kutatóház

b. Bormúzeum — Szegedy Róza ház — Bazaltorgonák

c. Kőtenger — Kornyi-tó — Salföld, Major

d. Zádor-kút — Zádor-vár — Derék-hegy — Hideg-hegy

e. Hajóállomás — Ciprián-forrás — Barátlakások — Óvár — Kiserdő

20. a. Párosítsd össze az egyazon balatoni legendához tartozókat!

a. kecskeköröm	1. Sió és Tünde
b. Helka és Kelén	2. Szegedy Róza
c. Rózsakő	3. visszhang

b. Hol találkozhatunk ma a Helka és Sió nevével?

(Ha többet akarsz tudni a balatoni mondákról, akkor lapozd fel Lipták Gábor Aranyhíd - Móra 1961 és Amiről a kövek beszélnek c. könyvét Móra 1978).

21. Karikázd be a helyes választ!

a. Ki az a világhírű Irodalmi Nobel-díjas (1913) indiai író és költő, aki 1926-ban Balatonfüreden kezeltette magát és akiről elnevezték a híres balatonfüredi sétányt?

1. Rabindranath Tagore
 2. Indira Gandhi
 3. Dzsavaharlal Nehru
-

b. Melyik királyunk nyugszik ma a Tihanyi Apátságban?

1. IV. Béla
2. III. András
3. I. András

c. Ki írta az alábbi regényeket? Tüskevár, Téli berek, Csui, Lutra

1. Fekete Péter
2. Fekete István
3. Fekete Gyula

d. Melyik veszprémi püspök állíttatott keresztet a Badacsonyra?

1. Ranolder János
2. Vetési Albert
3. Hornig Károly

e. Kit nevezünk a Balaton festőjének?

1. Paál László
2. Munkácsy Mihály
3. Egry József

22. a. Párosítsd össze a megfelelő területet az ott használt építőanyaggal!

a. Tihany	1. permi vöröshomokkő
b. Badacsony	2. tufa
c. Badacsonyörstől Balatonalmádiig	3. bazalt

b. Párosítsd össze, hogy egykoron milyen építkezési szokások uralkodtak az adott területeken!

a. Talpas ház vályogból építve.	1. Balaton-felvidék
b. Nádfedeles házak.	2. Káli-medence
c. Címerekkel díszített oromfalak.	3. Kis-Balaton

23. Növény vagy állat?

a. gulipán	_____
b. viza	_____
c. balin	_____
d. kakasmandikó	_____
e. peremizs	_____
f. zöldike	_____
g. kenderike	_____
h. haris	_____

